

Auctor illius in ipsa generali sententia, ejus absolutionem sibi reservavit.
 9 Interdictum generale locale non potest relaxari ad cautelam.
 10 Quocumque vero alia interdicta ad cautelam possunt relaxari.
 11 Subnecuntur supplementa Auctoris, ad num. 12.
 13 Ex aliena manu, ad num. 19.

INTERDICTUM latum ad certum tempus, vel sub conditione aliqua, elapso tempore, vel adimpleta conditione statim per se cessat. Sic Glossa communiter recepta in *Clementi. 1. verb. Donec de decimis*, & Abbas in c. 1. de *judiciis*. Et sic si sit latum à Jure ante elapsam tale tempus, & ante adimpletionem talis conditionis, Episcopus dispensare non potest, nisi interdictum proveniat ex delicto occulto, nondum deducto ad forum contentiosum, quia censetur tacite reservatum. *Pirhing. in 5. canon. lib. 5. cit. 39. num. 252. & alii.*

Interdictum generale, locale, vel personale à Jure communi latum, & non reservatum potest tolli ab Episcopo, aut suspendi ad tempus, vel ab alio habente jurisdictionem quasi episcopalem in communitatem interdictam; ut colligitur ex *cap. Nuper 29. de sent. excomm.* ubi expresse dicitur: "Quod Legislator specialiter sibi non reservavit, aliis Ordinariis Judicibus concessisse videtur." Non tamen Episcopus potest interdictum relaxare, si esset latum à Papa tamquam ab homine, quia censura specialiter lata ab homine, non potest auferri nisi ab ipso ferente, vel delegato, aut superiore in ipsum plenam jurisdictionem habente, ex *cap. Pastoralis 11. §. Præterea, de officio Ordinar.*

Interdictum locale, sive generale, sive particulare, & interdictum personale generale non possunt tollere, seu ab illo absolvere Parochi, & alii Confessarii etiam privilegiati, quia ad relaxandum interdictum locale generale, & particulare, & personale generale requiritur jurisdictione pro foro externo, qualis non est in Parocho, nec in aliis Confessariis etiam privilegiatis, qui solum habent jurisdictionem pro foro animæ; locus autem, & communitas non subjacenti iudicio interno pro foro animæ, ut de se patet. Possunt tamen Parochi, & alii Confessarii absolvere ab interdicto personali particulari à jure lato, & non reservato, ut colligitur ex c. *Nuper 29. de sent. excomm.*

Si interdictum quodcumque per specialem sententiam latum sit ab homine v. gr. ab Episcopo, ordinarie ab illo is solus, qui illud tulit, vel illius Delegatus, vel successor, aut ejus superior plenam jurisdictionem in illum obtinens, potest absolvere; *cap. Pastoralis 11. §. Præterea, de officio Ord. c. Quærenti 26. de officio Delegat. cap. Si Episcopus causa 5. quest. 3.* Sicuti pariter soli supradicti possunt absolvere ab interdicto lato per sententiam generalem, quando Auctor illius in ipsa generali sententia ejus absolutionem sibi reservavit, arg. c. *Nuper 29. de sent. excomm.* Vide dicta de absolutione & excommunicatione.

Interdictum generale locale non potest relaxari ad cautelam, ut habetur expresse in *cap. Præsenti 10. de sent. excomm.* in 6. his præcisè verbis. "Beneficium relaxationis ad cautelam, quoad interdicti sententias in civitates, castra, vel quælibet alia loca seu terras aliquas generaliter promulgatum, locum aliquatenus non habere." Quocumque vero alia interdicta ad cautelam possunt relaxari, sicut excommunicatio, quia excommunicatio, & interdictum pari passu procedunt, ut probat ex variis textibus Glossa in *dicti. cap. Præsenti, verb. Declaramus*; ergo sicuti excommunicatio potest relaxari ad cautelam; ita pariter interdictum, eo vel maxime, quod non debemus nos facere extensionem ad illum aliud interdictum, cum textus præcisè loquatur de interdicto locali generali, ut patet aperte in *dicti. c. Præsenti 10. de sent. excomm. in 6. sup. relat.*

Interdicti tempore in vim Bullæ Cruciatæ competentis privilegia missas celebrari faciendi, sacramenta sumendi, & ecclesiastica sepultura gaudendi, juxta modum præscriptum à Benedicto XIV. tom. 1. const. 86.

Quoniam §. 5. Interdicti tempore conceditur Militibus Sancti Januarii, ut missas celebrari facere, & sacramenta recipere valeant; idem constit. 34. incip. Romana ecclesie §. 4. *

Interdictum, ut dictum est in *addit. ad art. 1.* fertur vel uti censura, vel uti poena. Interdictum uti censura, quemadmodum & quælibet alia species censure, non nisi absolutione tollitur. Interdictum vero uti poena, si elapsus sit tempus, ad quod fuit latum, non tollit, sed cessare dicitur: ante vero tempus illud dispensatione tollitur: *Hurt. de cens. tract. de int. diffi. 16. n. 46.*

A quibus unum & alterum interdictum tolli possit, breviter, sed perspicue tradit *mos laudatus Auctor*, qui n. 49. tametsi conveniat interdictum generale locale tolli haud posse ad cautelam: "Nihilominus, subdit, quocumque interdictum adhuc locale generale posse tolli ad tempus ab eo, qui potest illud totaliter auferre in foro exteriori, & ab eodem posse quoad aliquem effectum auferri sive ad tempus, sive absque termino, ut quoad aliquam missam, aut quoad aliquam sepeliendum, quin interdictum potest à ferente ipsum quoad suos effectus limitari, tam quoad primam impositionem illius, tam quoad conservationem, quam conjunctionem omnium effectuum interdicti non est jure annexa cum ipso, sicut sunt jure connexi omnes effectus excommunicationis cum ipsa." *Idem (Vid. verb. Censura in l. 14. 15. 16. tit. 9. p. 1. in quibus de interd. agitur.)*

INTERLOCUTORIA SENTENTIA.

Vide *verb. Sententia ad num. 3. ad 17. & verb. Appellatio artic. 4.*

INTERPRETATIO LEGIS.

Vide *verb. Lex artic. 5. d. num. 18. ad 21. & n. 42.*

INTERSTITIA.

SUMMARIUM.

- 1 INTERSTITIA quid sint.
- 2 Interstitia cur constituta, & servanda sint.
- 3 Interstitia etiam pro Minoribus Ordinibus sunt servanda.
- 4 Quodnam intervallum, seu interstitium inter unum, & alterum ex Minoribus Ordinibus intervenire debeat.
- 5 Pro suscipiendis Ordinibus Sacris debet intercedere intervallum, seu interstitium unius anni à receptione unius usque ad receptionem alterius.
- 6 Hinc à receptione postremi gradus Minorum Ordinum non potest quis promoveri ad Subdiaconatum, nisi elapso interstitiorum anno.
- 7 Item hoc potest quis promoveri ad Diaconatum, nisi post annum à susceptione Subdiaconatus.
- 8 Item non potest quis promoveri ad Presbyteratum, nisi quoad annum à susceptione Diaconatus.
- 9 Anni cursus non est necesse, quod sit naturalis, & solaris, sed sufficit, quod sit Ecclesiasticus.
- 10 Episcopus dispensare potest super hujusmodi interstitia cum suis subditis.
- 11 Episcopus Ordinans alienos subditos cum dimissionis non potest cum eis dispensare quoad interstitia nisi hoc in dimissionis expresse ei concedatur.
- 12 Facultas prædicta dispensandi in interstitia extenditur etiam ad Vicarium Generalem Episcopi, & sede vacante transit ad Capitulum, seu Vicarium Capitularem.
- 13 Episcopus tacite dispensare videtur in interstitiis, si assumat aliquem scienter intra anni curriculum ad Ordinem.

An dispensare in interstitiis respectu Regularium spectet ad Episcopos, vel ad Prælatos regulares, ad n. 16.

Ad dispensandum in interstitiis Ordinum minorum sufficit quocumque causa.

Ad dispensandum in interstitio inter Subdiaconatum & Diaconatum requiritur, & sufficit minor causa, quam in interstitio inter majori. Ordines minores, & Subdiaconatum, ut quatuor autem causa requiritur subter ad dispensandum in interstitio inter Diaconatum, & Presbyteratum, ut in quibusdam aliis aliis.

Quomodo tam Ordinatur, quam Ordinans non servatis interstitiis sine dispensatione, nullam Canonice panam incurrit, uterque tamen graviter peccat.

Ad. ex aliena manu, ad num. 23.

INTERSTITIA nihil aliud sunt, quam illud intervallum temporis, quod ex ecclesie constitutione interjacere debet inter susceptionem unius & alterius Ordinis. Est in re communis. Talia interstitia, seu intervalla temporum sunt ab ecclesia constituta, ut nota esse posset, atque perspecta vocationis Clericorum veritas, morum probitas, & capacitas, seu peritia pro conjunctoque Ordinis exercitio, ut habetur ex *Concil. Trident. sess. 23. cap. 11. de reformatione*, & ex *const. Innoc. XII. incip. Speculatorum*: Interstitia temporum etiam in minoribus Ordinibus sunt servanda, c. In *singulis 2. dist. 73. & Concilio Trident. loc. cit.* Quodnam autem intervallum inter unum, & alterum ex minoribus Ordinibus intervenire debeat, non reperitur expresse statutum: unde variant Doctores. Quidam enim dicunt sufficere intervallum illud quod debet de uno die festo ad alium proximum, cum singulis diebus festis conferri possint. Ita Sorbus in *compendio privilegiorum Mendicantium, verb. Ordo, versic. sic bene*: Campanil. in *diversorio Juris Canonici rub. 6. cap. 3. num.* Et verum judicat Barbosa de *offic. & potest. Episcop. part. 2. alleg. 14. num. 18.* Alii autem existimant debere esse intervallum de uno ex temporibus generalium Ordinationum ad aliud. Ita Ugolinus de *potest. Episcop. pag. 26. §. 17. num. 4.* Majol. de *irreg. lib. 3. cap. 24. num. 16.* & tutius judicat Barbosa *loc. cit. num. 18.*

Pro suscipiendis vero Ordinibus Sacris habetur expresse statutum, quod intercedere debeat intervallum unius anni à receptione unius usque ad receptionem alterius. Sic *Concil. Trid. cit. sess. 23. cap. 11. 13. & 14. de reformat.* Hinc à receptione postremi gradus minorum Ordinum non potest quis promoveri ad Subdiaconatum nisi elapso interstitiorum anno, ut expresse statuit *Trident. loc. cit. cap. 11.* Hi vero non nisi post annum à susceptione postremi gradus minorum Ordinum ad Sacros Ordines promoveantur, nisi necessitas, aut ecclesie utilitas iudicio Episcopi aliud exposcat.

Item non potest quis promoveri ad Diaconatum, nisi post annum à susceptione Subdiaconatus, ut expresse statuit *Trident. citat. sess. 23. cap. 13. ibi*: Promoti ad sacrum Subdiaconatum Ordinem si per annum saltem in eo non sint versati, ad alioquem gradum, nisi aliud Episcopus videatur, ascendere non permittantur. Item non potest quis promoveri ad Presbyteratum, nisi post annum à susceptione Diaconatus, ut expresse statuit *Trident. cit. sess. 23. cap. 14. ibi*: Et hi sint, qui non modo in Diaconatu ad minus annum integrum, nisi ob ecclesie utilitatem, ac necessitatem aliud Episcopo videatur, ministraverint, sed etiam, &c.

Anni cursus, qui inter unum & alterum Ordinem debet intervenire, non est necesse, ut sit naturalis, & solaris habens trecentos sexaginta quinque dies, sed sufficit, quod sit ecclesiasticus, videlicet ab una quadregesima ad aliam, & à Pentecoste ad Pentecosten; & hujusmodi; sic tenent, & à Sac. Cong. fuisse decisum referunt Hieronymus Sorbo in *compendio privilegiorum Mendicantium, verb. Ordines Sacri* verus. Circa id. Barbosa de *offic. & potest. Episcop. p. 2. alleg. 18. num. 2.* & super *Concil. Trident. sess. 23. cap. 13. num. 5.* Zerola in *praxi Episcop. part. 1. verb. Ordo, vers. Ad quartum*; Laurentus de *Franchis in controversiis inter Episcopos & regulares num. 264. & 265.* Reiffenstuel *lib. 1.*

decret. tit. 11. num. 145. ubi recte addit, quod neque annus ecclesiasticus adeo necessario requiritur, quin sufficere possit annus naturalis completus, cum *Concil. Trident. loc. cit.* non plus requiratur, quam annum integrum, ut revera est annus naturalis, & solaris.

Episcopus dispensare potest super hujusmodi interstitiis cum suis subditis. Communis, & habetur aperte ex *Concil. Trident. loc. cit.* ubi id relinquiti iudicio Episcopi ibi: *Nisi necessitas, aut ecclesie utilitas iudicio Episcopi aliud exposcat.* Nisi aliud Episcopo videatur. Nisi ob ecclesie utilitatem, ac necessitatem aliud Episcopo videatur. Episcopus autem ordinans alienos subditos cum literis dimissionis ad se venientes non potest cum istis quoad interstitia dispensare, nisi hoc in dimissionis expresse ei concedatur. Sic responsum fuisse à Sac. Congr. Episcopo, Episcopo de *Alfe die 9. Augusti 1563.* referunt, & tenent *Piaseci in praxi nova Episcop. part. 1. cap. 1. num. 11. pag. 29.* ubi dicit ita communiter servari in *praxi Barbosa de offic. & potest. Episcop. part. 2. alleg. 18. num. 9.* cum plurimis ibi citatis, Reiffenst. *loc. cit. num. 153.* & alii arg. *Concil. Trident. l. c.* ubi tuit servari interstitia in collatione Ordinum: *Nisi necessitas, aut utilitas ecclesie iudicio Episcopi aliud exposcat, vel nisi ob ecclesie utilitatem ac necessitatem aliud Episcopo videatur.* Cognoscere autem, & judicare de necessitate, aut utilitate sui ecclesie spectat ad proprium diocesanum Episcopum, & non ad Episcopum ordinatorem, cum hic velit extraneus neque eam dignoscere, nec de ea judicare. Eo vel maxime, quod *Concil. eadem sess. 24. cap. 16.* habet expresse, ut sequitur: *Cum nullus debeat ordinari, qui iudicio sui Episcopi (pondera ly sui Episcopi) non sit utilis, aut necessarius suis ecclesiis.*

Facultas prædicta dispensandi in interstitiis extenditur etiam ad Vicarium generalem Episcopi, & sede vacante transit ad Capitulum, seu Vicarium Capitularem. Sic quoad utrumque declaravit Sac. Congreg. Concilii, ut referunt Laurentus de *Franchis in controversiis inter Episcopos & regulares, num. 256.* Reiffenst. *loc. cit. num. 155.* & tenent Marchinus, Quarana, Armandariz, Piaseci, & alii plurimi cum Barbosa in *cit. allegat. 38. num. 6.* & super *Trid. sess. 23. cap. 13. n. 7.* Episcopus tacite dispensare videtur in interstitiis, si assumat aliquem scienter intra anni curriculum ad Ordines. Majol. de *irregul. lib. 6. cap. 24. num. 14.* Carolus de *Franchis de effectibus Cleric. in præf. n. 342.* Laurentus de *Franchis loc. cit. num. 260.* Reiffenst. *loc. cit. n. 156.* Barbosa *cit. alleg. 18. n. 7. & 8.* & super *Trid. loc. cit. num. 9.* cum pluribus aliis ibi citatis.

An autem dispensare in interstitiis respectu Regularium spectet ad Episcopos, vel ad Prælatos regulares; variant Doctores. Plurimi enim, ut Hieronymus Sorbo, Confectius, Molfesius, Bonacina, Piaseci, Riccius, Villalobos, Rodericus, Miranda, Homobonus, Portell, Marchinus, Ugolinus, Henriquez, Lezans, Guenuensis, Menochius, & alii apud Barbosa *cit. allegat. 18. num. 10.* & super *Trid. cit. cap. 13. num. 8.* tenent spectare ad Episcopum ordinantem, & Parasellus in *suo libro privilegiorum fol. 225.* Laurentus de *Franchis loc. cit. num. 255.* Barbosa *loc. cit. num. 10.* & alii Auctores apud Aversam referunt Sacram Congregationem censuisse expresse, ut infra, nempe: "Superiores regulares non posse dispensare super interstitiis regularium ordinandorum, sed id pertinere ad Episcopum ordinantem, qui tamen quoad causam dispensandi iudicium suum formare debet ex attestacione Superiorum Regularium." Multi vero, ut Suarez, Hurtad. & alii apud La Croix *lib. 6. part. 2. num. 2300.* & alii apud alios tenent, posse Superiores regulares dispensare cum suis subditis regularibus in interstitiis. Tamen, ut recte dicit La Croix *loc. cit. id. tantum* intelligitur ex privilegio, quod creditur communiter habere. Unde ad conciliandos Doctores, & ad evitandas confusiones dicendum est, primam opinionem veram esse de illis regularibus, qui post Concilium Tridentinum, neque per specialem concessionem, neque per communicationem habent apostolicum privilegium sus-

seu laudabilem, si versetur circa bona temporalia emulanti convenientia, difficultatem aliquam pati existimantur docti Censores; & quidem jure meritoque. Nam dum tristitia affectus ex libera animi determinatione pendeat, ut bonus, & laudabilis sit, bonum, & laudabilem finem habeat oportet, atque hominem ad virtutem incitare, & perficere debet; boni enim, & laudabiles affectus virtutem promovent, & fovent, ac homines meliores faciunt. At dum tristitia in homine sit ob temporarium bonum alterius hominis, ubi laudabilis finis est? In eo enim actu, qui ad actum, aut virtutem non refertur, laudabilis finis desideratur: in eo vero, qui ob temporarium proximi bonum tristetur, tristitia actus non refertur in Deum, nec actu, nec virtute, nec implicite, ut consideranti patet. Cum ergo illius tristitia finis, bonum sit temporarium, quod alter homo possidet, quodque sibi cupiat, qui tristatur, manifestum est, aut ex superbia, aut ex avaritiae fonte, aut ex prava invidia affectum illum originem trahere: quia tristatur tum homo de alterius bono, ex eo, vel quod majorem alii gloriam sibi cupiat, vel quod ditiorum aliis se esse optet, vel denique, quod ipsi displiceat inesse in proximo bonum, quo ipse caret. Rursus, quod charitati obest, & præcepto illo adversatur, quod proximum diligere debemus sicut nosmetipsos, non bonum, & laudabile, sed malum & vitiosum est. At tristitia illa, qua tristatur homo ob temporarium bonum alterius hominis, charitati obest, & præcepto illi contraria est, quo debemus proximum sicut nosmetipsos diligere. Nam, qui ita proximum diligit, de illius bono non tristatur, sed gaudet. Dicit vero bonam ac laudabilem esse tristitiam illam, qua ad scientiam, ad virtutem, & ad aliud bonum temporarium comparandum hominem incitat. Sed si charitati adversatur, si superbiam, & alia quae diximus vitia fovet, qua ratione bona, & laudabilis esse poterit? Numquid quia terrenos fovet affectus? At hos compescere, ac rationi subjicere, & inhonestum finem dirigere Christi Theologia docet, non vero emulationem favere.

Multo majorem vero difficultatem patitur, quod circa ejusdem numeri finem affirmant, dum ait *illicite tamen saltem venialiter tristatur mercator, si doleat. Ec.* Nam dum mercator tristatur ob emptorum concursum ad alterutrum, quatenus huic ejusmodi concursus bonus esset, gravissime contra charitatem peccat, si consensus, & debita advertentia adsit, quemadmodum Auctor num. 3. & sequentibus probat, charitas enim gaudium excitat ob bonum proximi sicuti ob bonum nostrum. Mercator vero ille tristitiam gaudii oppositam in se excitaret, atque foveret. Grave ergo invidia peccatum committeret.

8 *Timor* est affectio, qua quis tristatur de bono alieno, in quantum prudenter timet, ne ille ex tali bono ansam capiat nocendi sibi, aliisque innoxis, aut reipublice, seu ecclesiae. Et hæc affectio, & tristitia ex se bona est, & licita, ut de se patet, & clare demonstrat S. Gregorius lib. 22. moral. cap. 6. his verbis: "Evenire plerumque solet, ut non omnia charitate, & inimici nos ruina lætificet, & rursus ejus gloria sine invidia culpa contristet eum & ruente nro quosdam bene erigi credimus, & proficente illo proleque injuste opprimi formidamus." Illicita autem est talis affectio & tristitia, si temere, ac imprudenter sinistrum talem suspicionem, aut judicium de proximo quis concipiat, seu quis doleat, & tristetur de bono alterius, v. g. de officio alicui collato, in quantum prævidet ipsum esse tali officio recte usurum, & sibi, aliisque male agentibus debitas penas esse inflicendum. *Communis opinio.*

9 Ex omnibus supradictis colliges, illum solum esse proprie, & rigorose invidum, qui dolet, & tristatur, quod alter officium, dignitatem, beneficium, hæreditatem, aliudve hujusmodi bonum temporale, & a fortiori alia bona spiritalia, dona Spiritus Sancti, & hujusmodi obtinuerit; in quantum ratione ipsorum evenit, quod ille apud omnes præ se exalat, & major,

seu melior se ab omnibus habeatur. Invidus enim dicitur, quod non sit videns, quia bona alterius sine tristitia videre non potest. Baldel. d. 29. l. 3. & alii passim.

I R A.

SUMMARIUM.

- 1 *Ira* quid sit.
- 2 *Ira* dicitur appetitus inordinatus vindictæ, vel quasi vindictæ, quia si ordinate appetatur vindicta, non est peccatum.
- 3 *Dicitur* vel quasi vindictæ, quia dum homo irascitur in res inanimatas, non est proprie vindicta, & tamen est proprie ira.
- 4 *Ira* potest esse appetitus inordinatus, seu peccatum dupliciter; uno modo ex parte objecti appetibilis seu vindictæ; & alio modo ex parte ipsius motus iræ, seu modi irascendi.
- 5 *Ira* inordinata primo modo est peccatum ex genere suo mortale.
- 6 *Potest* tamen esse peccatum solum veniale ob imperfectionem actus.
- 7 *Ira* inordinata secundo modo est ordinarie solum peccatum veniale.
- 8 *Potest* tamen per accidens aliquando esse peccatum mortale.
- 9 *Ira* filia sunt sex, nempe indignatio, tumor mentis, clamor, contumelia, rixa, blasphemia.
- 10 *Indignatio* quid sit, & quale peccatum.
- 11 *Tumor mentis* quid sit, & quale peccatum.
- 12 *Clamor* quid sit, & quale peccatum.
- 13 *Contumelia* quid sit, & quale peccatum.
- 14 *Rixa* quid importet, & quale peccatum sit.
- 15 *Blasphemia* quando fiat, & quale peccatum sit.

Ira prout est unum ex peccatis capitalibus est inordinatus appetitus vindictæ, aut quasi vindictæ. Est in re communis. Dicitur appetitus inordinatus appetitus vindictæ, quia si ordinate appetatur vindicta, non est peccatum. Immo ira si præscriptam rationem modum non excedat, nedum non est mala, sed est bona, & meritosa, quinimmo, & ejus absentia potest aliquando esse peccaminosa. Unde peccant quandoque Superiores, & quandoque parentes defectu iræ in subditos, seu filios, sicut peccavit Heli 1. Reg. 2. fuitque ideo justa morte punitus, quod filii discolorum, eorumque vitis non fuerit iratus. Hinc *Eccl.* 7. legitur: *Melior est ira ritus, quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis, & Psalm.* 4. dicitur: *Irascimini, & nolite peccare, & de facto quod ira ordinata non sit peccatum manifeste patet, ex quo ipsemet Christus, à quo longe erat omne peccatum, circumspexit eum ira, ut dicitur Marc. 3. Dicitur secundo, vel quasi vindictæ, quia dum homo irascitur in res inanimatas, ut dum scriptor ex cholera comminuit calamum male scribentem, pictor penicillum male pingentem, artifex frangit, aut projicit instrumentum non ita idoneum ad suum intentionem, & hujusmodi, non est proprie vindicta, & tamen est proprie ira, quamvis ordinarie venialis, nisi ab extrinseco fiat mortalis.*

Ira potest esse appetitus inordinatus, seu peccatum dupliciter. Uno modo ex parte objecti appetibilis, seu vindictæ, ut si in proximum appetat vindictam injustam, vel justo majorem. Alia ex parte ipsius motus iræ, seu modi irascendi, ut si in mirum interius exandescat, vel exterius per signa nimis patefaciat. *Communis* cum S. Thoma infra citando. *Ira* inordinata primo modo, seu excessiva quoad inordinatum appetitum vindictæ inferendæ, est peccatum ex genere suo mortale. *Communis* cum S. Thoma 2. 2. quest. 158. art. 2. in corpore, ubi sic præcise habet: "Motus iræ potest esse inordinatus, & peccatum dupliciter, uno modo ex parte appetibilis, utpote cum aliquis appetit injustam vindictam, & sic ex genere suo ira est peccatum mor-

male, quia contrariatur charitati & justitiæ; ubi ut vides, tota ratio est, quia charitati, & justitiæ contrariatur. Charitati quidem, cum opem proximo malum, quod nobis non optarem fieri; justitiæ vero, quia, sicut ad justitiam commutativam requiritur æqualitas inter datum, & acceptum, ita ad justitiam vindicativam æqualitas inter penam, & culpam. Dicitur notanter ex genere suo mortale, quia potest esse peccatum veniale ob imperfectionem actus, quæ imperfectio spectatur, vel ex parte appetentis, seu voluntarii, ut cum motus iræ prævenit iudicium perfectum rationis; vel ex parte objecti appetibilis, cum levis est vindictæ optatæ excessus. *Communis* cum S. Thoma. loc. cit. ubi sic præcise subjungit: "Potest tamen contingere, quod talis appetitus sit peccatum veniale propter imperfectionem actus, quæ quidem imperfectio attenditur vel ex parte appetentis, puta cum aliquis appetit in aliquo modico se vindicare, quod quasi nihil est reputandum, ita etiam quod si actu inferatur, non esset peccatum mortale, puta si aliquis parum trahat aliquem puerum per capillos, vel aliquid hu-

jusmodi." *Ira* inordinata secundo modo, seu excessiva ex parte modi irascendi, est ordinarie peccatum veniale tantum, quia homo per solum emotionis excessum, nec intendit nocere, nec nocet, nisi sibi. *Communis* cum S. Thoma. loc. cit. ubi sic sequitur: *Alio modo potest esse motus iræ inordinatus, quantum ad modum irascendi, utpote, si nimis ardentem irascatur interius, vel si nimis exterius manifestet signa iræ: & sic ira secundum se non habet de genere rationem peccati mortalis.* Dicitur notanter ordinarie peccatum veniale tantum; quia potest contingere, quod per accidens ex nimia vehementia iræ evadat peccatum mortale ratione affectus adjuncti, quo quis paratus existat aliquid facere contra dilectionem Dei, & proximi, quod sit peccatum mortale. *Communis* cum S. Th. loc. cit. ubi sic loquitur & concludit: *Potest tamen contingere quod sit peccatum mortale, puta si ex vehementia iræ aliquis excidat à dilectione Dei, & proximi, & Sylvius 2. 2. quest. 158. à num. 3. concl. 3. sic dixit: Potest tamen esse mortale, si vehementia sit tanta, ut vel scandalum magnum infirmis præbeat, vel irascentis valedudini multum nocent, vel aliqui destruat charitatem, sive in opere externo, sive tantum in animo.*

Ira filia communitur à Doctoribus cum S. Gregorio lib. 31. moral. cap. 17. assignantur sex, nempe indignatio, tumor mentis, clamor, contumelia, rixa, blasphemia. *Indignatio*, seu aversio est inordinatus affectus in proximum, ex eo, quod quis reputet se, aut suos indignos, seu injuriose tractari: Talis indignatio est ordinarie peccatum veniale, quamvis possit esse mortale, si crescat usque ad deliberatum odium, vel gravem persone contemptum. *Tumor mentis* est, quo quis morose excogitat diversas vias vindictæ, iisque cogitationibus animum tumefacit, & inflat; Talis tumor mentis est peccatum mortale, vel veniale juxta rationem vindictæ cogitæ gravis, vel levis. *Clamor* indignationis index est, cum iratus vocem extollit, multum inordinate, & confuse effundens; Talis clamor est ordinarie peccatum veniale, nisi addatur aliud, v. gr. blasphemia, contumelia, & hujusmodi. *Contumelia* interni contemptus index, est dictum, vel factum injuriosum, quo quis proximo præsentem palam aliquid objicit intentione illum inhonorandi; Talis contumelia est ex genere suo peccatum mortale, nisi levitas materiat, aut imperfectio actus excuset. *Rixa*, per quam, inquit D. Th. loc. cit. intelliguntur omnia nocentia, quæ factis proximis inferuntur ex ira, adeoque pugna, duelum, seditio, vulnus, caedes & hujusmodi, si modum non excedat, sed sistat v. g. in quadam levicula pugna, erit solum venialis; secus autem, si progrediatur ad seditiones, vulnera, caedes, & hujusmodi. *Blasphemia* fit, cum blasphemus convicia in Deum, Deiparam, aut Sanctos. Talis blasphemia de genere suo est peccatum mortale, nisi inadvertentia aut indeliberatio excuset. (Si bene, & attente perlegantur leg. iii. 5. p. 2.

presterim 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. & 13. notabit quilibet quibus virtutibus Reges ornati esse debent, & quare: Fides, Spes, & Charitas in suis præcordiis fixæ permanebunt: quid qualibet significet, ostenditur, & quæ bona per easdem consequamur: etiam virtutum cardinalium recordatur: Prudentia, Justitia, Fortitudo, & Temperantia hæc sunt, & earum effectus designantur: Patientia quoque debet esse ornatus, & per eam obistere Insaniam, Ira, Odio, Cupiditia, & Malevolentia: horum omnium definitiones proponuntur: quare à se sunt avertenda, & quæ præjudicia, si eis in corde detur ingressus; inibi exempla Sacre Scripturæ per multa reperies; quæ de ira ab Auctore pertractantur, fere cum expositis in legibus 9. 10. 11. & 12. consonant. Videatur etiam lit. A pag. 130. & 250.)

IRREGULARITAS.

ARTICULUS I.

Irregularitas quoad ea quæ concernunt esse, & divisionem.

SUMMARIUM.

- 1 *Irregularitas* quid sit.
- 2 *Irregularitas* est duplex, scilicet totalis, & partialis.
- 3 *Irregularitas* totalis quæ sit.
- 4 *Irregularitas* partialis quæ sit.
- 5 *Irregularitas* alia est ex delicto, alia est ex defectu.
- 6 *Irregularitas* ex defectu contrahitur sine culpa.
- 7 *Irregularitas* ex delicto ad hoc, ut contrahatur, requiritur actus externus consummatus.
- 8 *Nulla* Irregularitas unquam incurritur, nisi sit in jure expressa.
- 9 *Hinc* in dubio sive juris, sive facti potest quis tenere, quod non sit Irregularis.
- 10 *Excepta* in dubio de homicidio.
- 11 *Irregularitas* ex delicto est multiplex, & enumerantur casus, in quibus incurritur.
- 12 *Irregularitates* ex defectu sunt multæ, & assignantur, ad num. 13.

Irregularitas est inhabilitas, seu impedimentum canonicum, quo quis inhabilis redditur ad primam tonsuram, & ordines suscipiendos, vel ad susceptos exercendos; Est in re communis. Irregularitas est duplex, totalis & partialis. *Totalis* est, quæ omni ordine suscipiendo, & suscepti omni exercitio privat, ut est illa proveniens ex homicidio, & bigamia. *Partialis* est, quæ privat solum aliquo ordinum exercitio, vel solo ascensu ad Ordinem Superiorem. Sic v. g. Diaconus oculo sinistro carens inhabilis est ad Sacerdotium, potest tamen in Diaconatu ministrare, & Sacerdos, cui fuit præcisus pollex, inhabilis redditur ad celebrandum, non autem ad confessiones excipiendas, si sit approbatus; cap. Presbyterum, de Clerico aggregato.

Irregularitas alia est ex delicto, & alia est ex defectu. *Irregularitas* est defectu contrahitur sine culpa, cum sit à jure imposita ob solam indecentiam, quam aliquis defectus offert sacro altari, & ministerio. *Irregularitas* vero est delicto, ad hoc, ut contrahatur, requiritur actus externus consummatus; cap. Si quis non iratus 15. quest. 1. Et nulla irregularitas unquam incurritur, nisi sit in jure expressa, ut clare desumitur ex cap. Is, qui, de sentent. excom. in 6. ubi habetur: *Licet in hoc temere agat, Irregularitas (cum id non sit expressum in jure) loquens non incurrit.* Hinc in dubio sive juris, sive facti potest quis tenere quod non sit irregularis, cum sit melior conditio possidentis, & pro tali dubio nulla reperitur in jure imposita irregularitas. Excepto in dubio de homicidio, in quo dubitans, an vere homicidium commiserit, tenendus esset irregularis; ex cap. Ad audientiam, & cap. Significasti, de homicidio, ubi expresse statuitur, quod sic